

Handläggare
Solveig Blid
Telefon: 08-508 14 552

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
2018-04-19

Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden

Remissvar

Förvaltningens förslag till beslut

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Lena Lundström Stoltz
Stadsdelsdirektör

Veronica Starck
Avdelningschef

Sammanfattning

Mot bakgrund av att antalet barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden ökar har Socialnämnden tagit fram ett förslag till handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden.

Förvaltningen är positiv till att de svåra konsekvenser som osäkra boendeförhållanden kan få för barnfamiljer uppmärksammas och att staden strävar efter ett sammanhållet arbete med frågan.

Handlingsplanen omfattar aktiviteter som ska genomföras inom stadsdelsförvaltningarna. Andra förvaltningar, bolag och myndigheter måste samverka och frågan behöver ses i kontext av den aktuella situationen på bostadsmarknaden, med brist på bostäder. Åtgärder behöver planeras och vidtas både kortsiktigt och långsiktigt. Socialtjänstens insatser bör ses som en lösning i ett kortsiktigt perspektiv. I ett längre perspektiv måste andra lösningar verkställas, såsom bostäder med en hyresnivå som ekonomiskt svagare grupper har möjlighet att klara av med sina inkomster.

Bakgrund

Socialnämnden har haft uppdraget att ta fram en handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden. Handlingsplanen har tagits fram utifrån att målgruppen ökar och att osäkra boendeförhållanden har negativa effekter på barns uppväxtvillkor. Handlingsplanen är en bilaga till Stockholms stads program för hemlöshet 2014-2019. I handlingsplanen kompletteras målen i programmet med särskilda mål för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden.

Syftet med handlingsplanen är att intensifiera stadens och socialtjänstens arbete med målgruppen. Med handlingsplanen kommer staden att ha en samordnad strategi för att minska de negativa effekterna av osäkra boendeförhållanden utifrån barns perspektiv.

Avgränsningar för handlingsplanen

Handlingsplanen är avgränsad till att omfatta vårdnadshavare med barn som är bosatta och skrivna i Stockholms stad samt har uppehållstillstånd.

I handlingsplanen används begreppet barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden framför begreppet barnfamiljer som saknar stadigvarande bostad. Detta för att skilja ut barnfamiljer som lever under mycket osäkra förhållanden från familjer som har ett förhållandevis, om än tidsbegränsat, stadigvarande boendeförhållande. Det senare förhållandet kan gälla för ett större antal barnfamiljer än de ekonomiskt utsatta barnfamiljer som handlingsplanen riktas mot.

Målgrupper för handlingsplanen

- Barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden då de aldrig haft möjlighet att inträda på bostadsmarknaden.
- Barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden med anledning av att de blivit vräkt.
- Barnfamiljer som riskerar att hamna i hemlöshet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Individ och familjeomsorgen vuxna i samverkan med Individ och familjeomsorgen barn och unga.

Ärendet

Vårdnadshavare med barn som lever i osäkra boendeförhållanden består i stort sett av två grupper:

- De flesta är familjer som inte har haft möjlighet att etablera sig på bostadsmarknaden.
- Den andra gruppen är familjer som blivit vräkta, oftast på grund av obetalda hyror.

Den senaste kartläggningen som gjordes av målgruppen barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden visade att cirka 70 % av hushållen var ensamstående kvinnor med barn. Enligt statistiska centralbyråns statistik, över barnfamiljer med låg inkomst, är låg inkomst vanligare i familjer som består av en ensamstående kvinna med barn.

I handlingsplanen framgår ett antal principer som ska styra socialtjänstens arbete med målgruppen:

- Barnrättsperspektivet och barnets perspektiv ska beaktas i alla ärenden där det finns barn som lever i osäkra boendeförhållanden.
- Långsiktiga boendelösningar ska alltid eftersträvas.
- Korta beslutstider ska så långt det är möjligt undvikas.
- Inga barnfamiljer ska vräkas utan att det finns ett alternativt boende.
- Barn ska inte behöva byta skola eller förskola vid flytt till ett tillfälligt boende.

I handlingsplanen ska följande åtgärder vidtas inom stadsdelsförvaltningarna för att uppnå målen:

- En barnkonsekvensanalys ska genomföras inför alla beslut som berör barn.
- Barnfamiljer behöver endast i nödfall, och under mycket korta perioder, bo på hotell eller vandrarhem.
- De funktioner inom stadens socialtjänst som möter barn som lever under osäkra boendeförhållanden, eller riskerar att hamna utan fast bostad, talar med vårdnadshavarens samtycke så långt som möjligt med och informerar barnet/barnen om situationen och om vad som ska hända. Barnet/barnens synpunkter och tankar ska bli lyssnade till.
- I de fall en barnfamilj kortvarigt måste bo på hotell eller vandrarhem bör socialtjänsten säkerställa att miljön är lämplig för barn utifrån barns rätt till läxläsning, lek, vila och skydd.
- I de fall barn hänvisas till akuta eller kortvariga boendesituationer bör det enskilda barnets behov av kompensatoriska åtgärder ses över och tillgodoses.

- Vårdnadshavare erbjuds stöd i att söka information om vilka ideella organisationer som tillhandahåller insatser som kompletterar socialtjänstens egna insatser.
- Barnfamiljer som socialtjänstens har kontakt med vilka lever under osäkra boendeförhållanden tilldelas en stödfunktion som kan ge praktiskt stöd att hitta en så stadigvarande boendelösning som möjligt.
- Stödfunktionen ska vid behov även erbjuda vårdnadshavaren stöd i att kommunicera med skolan runt familjens situation och hur hem och skola ska kunna samarbeta på bästa sätt.
- Socialtjänsten underlättar för vårdnadshavare att låta sina små barn delta i förskolans verksamhet.
- Vårdnadshavare som saknar arbete erbjuds parallellt med stöd i bostadssökande åtgärder för att kunna inträda på arbetsmarknaden.
- Vid en vräkningssituation som berör en vårdnadshavare med barn som blivit utsatt för våld i nära relation ger socialtjänsten den enskilde stöd i att åberopa 42 § 5 st. och 46 § 2 st. hyreslagen.
- Socialtjänsten arbetar förberedande inför en förväntad hemlöshet genom stöd i att söka alternativt boende och att upprätta en plan för vad som händer om det inte lyckas.
- Rutiner för lokal samverkan mellan socialtjänst och bostadsbolag utarbetas i syfte att öka socialtjänstens kännedom om barn familjer som berörs av sekundära avhysningar.
- Barnfamiljer som berörs av sekundära avhysningar följs upp på samma sätt som barnfamiljer som blir avhysta från förstahandskontrakt.
- Ingen vårdnadshavare med barn behöver vänta mer än en vecka på en tid hos budget- och skuldrådgivare.
- En barnkonsekvensanalys görs alltid när en barnfamilj ansöker om ekonomiskt bistånd för en hyresskuld.
- Barnfamiljer som haft upprepade hyresskulder erbjuds utökat stöd om situationen uppstår på nytt.
- Socialtjänsten tar vid bedömning av skälighet för andrahandshyror hänsyn till eventuell kostnad för tidigare tillfälligt boende som familjen haft.
- Det finns rutiner för intern samverkan mellan berörda delar av socialtjänsten, inte minst mellan ekonomiskt bistånd och barn- och ungdomsvården, både på övergripande och på individuell nivå.
- Genusperspektivet beaktas i val av stödinsatser och boendelösningar.

Som resurser och tillfälliga boendelösningar finns i Stockholms stad försöks- och träningslägenheter samt SHIS genomgångsbostäder för barnfamiljer.

Försöks- och träningslägenheter

Försöks- och träningslägenheter är enligt stadens riktlinjer en resurs för vuxna med missbruks-, psykiska eller allvarliga sociala problem som behöver särskilt stöd för att få, klara och behålla ett eget boende. Enbart hemlöshet är inte grund för att beviljas boende i försöks- och träningslägenhet.

SHIS genomgångsbostäder

SHIS genomgångsbostäder för barnfamiljer har ett särskilt uppdrag att ta fram och hyra ut lägenheter från och med 2018 ska 100 av 500 försöks- och träningslägenheter vikas till genomgångsbostäder i SHIS regi. Målgrupp för lägenheterna är barnfamiljer som under lång tid levt i osäkra boendeförhållanden och som varit folkbokförda i Stockholm två år eller längre. För att få en genomgångsbostad via SHIS krävs en remiss från en stadsdelsförvaltning. Familjen får inte ha någon form av social problematik utöver den osäkra boendesituationen och ska vara aktivt bostadssökande.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Det är positivt att de svåra konsekvenser som osäkra boendeförhållanden kan få för barnfamiljer uppmärksammas och att staden strävar efter ett sammanhållet arbete för att minska de negativa konsekvenserna. Förvaltningens erfarenhet är också att en osäker boendesituation kan innebära att stöd och insatser som till exempel ges från socialtjänstens barn- och ungdomsvård ger sämre effekt på grund av den ytterligare oro som boendesituationen medför, eller att familjen prioriterar att försöka ordna sin boendesituation framför att ta emot stödinsatser. Genom förvaltningens strukturerade förebyggande arbete så har ingen barnfamilj vräkts från sitt boende med förstahandskontrakt på grund av hyresskuld de senaste åren.

Avgränsning av målgrupp och uppdrag

Det är viktigt att målgruppen för handlingsplanen är tydlig och avgränsad så att stödet ges till de familjer som allra mest behöver det. Utifrån den aktuella bostadssituationen i Stockholmsområdet är det sannolikt att det är många barnfamiljer som skulle ha nytta av det stöd som socialtjänsten enligt handlingsplanen ska erbjuda.

Det kan förtydligas att socialtjänsten inte erbjuder eller anvisar bostäder utan framförallt ger stöd i att söka bostad och uppmuntrar den egna förmågan att ta ansvar för och ordna eget boende.

Behov av samverkan och förhållanden på bostadsmarknaden

Programmet omfattar aktiviteter som ska genomföras inom stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst. Flera andra förvaltningar, bolag och myndigheter måste samverka och ta ansvar för att minska utsattheten för familjerna. Frågan måste ses i kontext av de förhållanden som råder på bostadsmarknaden, med brist på bostäder i staden och i Stockholmsområdet.

Kortsiktiga och långsiktiga åtgärder

För en långsiktigt hållbar boendesituation för de familjer som lever under osäkra boendeförhållanden och för att uppnå målet om "Ett Stockholm för alla" behöver åtgärder planeras och vidtas både kortsiktigt och långsiktigt. De åtgärder/insatser som ges inom socialtjänsten bör ses som lösningar i huvudsak i ett kortsiktigt perspektiv. I ett långsiktigt perspektiv är frågor som arbete/anställning och bostäder, med en hyresnivå som även ekonomiskt svagare grupper har möjlighet att klara av med sina inkomster, viktiga åtgärder. Andra viktiga åtgärder i ett längre perspektiv kan vara frågor som utbildning, hälsa, integrering och delaktighet i samhällslivet.

En särskild utmaning är de familjer som har en skuldsättning som innebär att de inte får eget kontrakt på bostad. Det vore önskvärt att staden ser över möjligheten för de familjerna att få eget hyreskontrakt inom stadens bostadsförsörjning.

Svårare för kvinnor att få egen försörjning

Förvaltningens erfarenhet är att det är svårare för kvinnor att komma ut i arbete/egenförsörjning, än det är för män, och att arbetsmarknadsinsatser i högre grad är riktade till män än till kvinnor. Det finns utifrån det behov av särskilt riktat stöd till ensamstående kvinnor så att de får en egen försörjning. Det behöver utvecklas både inom socialtjänsten och när det gäller arbetsmarknadsinsatser. Behovet har uppmärksammats inom förvaltningen som för närvarande gör en särskild satsning på ensamstående kvinnor med barn i Rågsved, ett samarbete mellan försörjningsstödet och barn- och ungdomsvården.

Åtgärder i handlingsplanen

Förslaget omfattar en mängd åtgärder som stadsdelsförvaltningarna behöver vidta i syfte att uppnå målen. Flera av punkterna är stöd och insatser som helt går i linje med förvaltningens ambitioner, som ingår i ordinarie rutiner eller i redan befintliga riktlinjer.

Andra åtgärder omfattar bra och viktiga åtgärder som ibland kan vara svåra att förverkliga, såsom att underlätta för vårdnadshavare att låta sina små barn delta i förskolans verksamhet. Förvaltningens strävan är alltid att upprätthålla så mycket av familjens vanliga sociala liv som möjligt. Dock styr inte förvaltningen över var lediga boenden finns. Ibland kan det också vara möjligt att få ett boende som är avsevärt mer stabilt om familjen kan flytta till ett annat område eller en annan kommun. Finns det en hotbild kan det vara nödvändigt att flytta familjen från sitt närområde och byta förskola/skola.

En annan åtgärd som kan vara svår att leva upp till är att miljön på hotell eller vandrarhem är lämplig för barn utifrån barns rätt till läsläsning, lek, vila och skydd. I ett akut läge är fokus på att familjen ska få tak över huvudet. Det lämpligaste alternativet, utifrån aktuell situation väljs alltid och skyddsaspekten har prioritet. Familjen kan alltid få stöd att söka ett mer långsiktigt boende.

När det gäller att socialtjänsten vid bedömning av skälighet för andrahandshyror ska ta hänsyn till eventuell kostnad för tidigare tillfälligt boende som familjen haft, så tillämpar förvaltningen det arbetssättet. Det har vid flera tillfällen varit svårt att föra över ärenden, både internt inom staden och externt, utifrån att mottagande stadsdelsförvaltning/kommun ansett att hyran var för hög, när förvaltningen tillämpat det arbetssättet.

Några av åtgärderna i handlingsplanen innebär att lokala rutiner, uppdrag, samverkan och kompetenser behöver ses över. Till exempel behövs kompetensutveckling när det gäller att prata med, och informera barn, som lever i osäkra boendeförhållanden om situationen samt vad som ska hända. Det ingår för närvarande inte i Bo-lotsens uppdrag och barn- och ungdomsvården tar bara kontakt med skolan om det pågår en barnutredning. Där behöver en översyn göras av vilken funktion som ska ha det ansvaret och vilken kompetens som behövs. Det är en viktig balansgång att prata med barn så att de inte får känslan av att de har ansvar över familjens ekonomi och boendeförhållanden. Hur den stödfunktion ska utformas, som vid behov ska erbjuda vårdnadshavaren stöd i att kommunicera med skolan runt familjens situation och hur hem och skola ska kunna samarbeta, är en annan fråga att se över.

Information om vem som faktiskt bor i en bostad där det finns ett vräkningshot kan vara svårt att få fram. Bättre samverkan med hyresvärdar kan vara en möjlig väg, framförallt i och med att de

flesta hyresvärdar nu har anställt extra personer för att arbeta med olagliga andrahandskontrakt. Det förekommer dock fortfarande att hyresvärderna inte vet vem som bor i lägenheten. Ett utvecklingsområde är att rikta information om de stödinsatser som finns inom förvaltningen när det gäller att förhindra vräkningar, och ge stöd i bostadssökande, till de personer som allra mest behöver hjälpen.

Bilaga

Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden 2017-2019.